

ἀπάνω, καὶ τοῦ εἶπε· ἀδὲν σηκώνουμ' ἀπ' ἐδῶ, διατὶ φοβοῦμαι, σύντεκνε, μὴ μπᾶ νὰ ἔχῃς ἀπὸ κακὸν ἀέρα πρᾶγμα παθόμενον, καὶ μὲ πειράξῃς καὶ φοβοῦμαι. Ὅμως σὰ θέλεις νὰ σηκωθῶ, μὴνῶξέ μου ἀμὰ τὸ ἀναβόλῃ σου ὅπως δὲ μὲ πειράζεις, καὶ ἔτσι σηκώνουμαι. — Καὶ αὐτὸς δὲν τοῦ ἔλεγε, παρὰ τοῦ ἔλεγεν ἄρρα· ὅμως σὰ δὲν τὸν ἄφινε νὰ σηκωθῇ, τοῦ ἐμῶξε ὡς καθὼς ἤθελε· καὶ σηκώνετ' ἀπ' ἐκεῖ, καὶ πέρνει τὰ ἄρματά του, καὶ τὰ βγάνει ἀπὸ τὸ μνημα δῆξω. Καὶ αὐτὸς (ὁ καταχανᾶς) ἐπόρισε, καὶ τὸν ἐχαιρετιχτήκασε καὶ τοῦ λέγει, — Ὅμως, σύντεκνε, μὴ μισέψῃς, ἄρρα κάθισε ἐδῶ, ἀποῦ ἔχω δουλειὰ διὰ νὰ πάγω, καὶ εἰς μίαν ὥραν θὲ νὰ γυρίσω, ἀποῦ ἔχω λόγον νὰ σοῦ μιλήσω. Καὶ αὐτὸς τὸν ἐκαρτέρησε.

«Καὶ ὁ Καταχανᾶς ἐπῆγεν ὡς δέκα μίλια δρόμου, ἀποῦ ἦτον ἓνα ἀνδρόγυνον εὐλογισμένον, καὶ τοὺς ἐχάρασε, καὶ γιαίρει ὀπίσω, καὶ τὸν εἶδεν ὁ σύντεκνός του ἀποῦ ἐβάστα τὸ σκότι, καὶ ἦτον τὰ χέρια του ὀγρὰ ἀπὸ τὸ αἶμα καὶ ἐκεῖ ποῦ τὸ ἐβάστα τὸ ἐφύσηξεν, ὡς καθὼς ἀποῦ φύσῃ ὁ χασάπης διὰ νὰ μεγαλώσῃ τὸ σκότι· καὶ τοῦ ἐδείξεν ὅπως ἦτον ψημμένον, ὡς καθὼς καὶ εἰς τὴ φωτιά. Μετ' αὐτὰ τοῦ εἶπε, νὰ καθίσωμεν σύντεκνε, νὰ φάμε· καὶ αὐτὸς ἔκαμεν ὅπως ἔφαγε, ὅμως ἔτρωγε ξηρὸν ψωμί, καὶ ἀπὸ ἐκεῖνο δὲν ἔφαγε, ἄρρα τὸ ἐβάλε 'ς τὸν κόρφο του. Διὰ τοῦτο, ἦλθεν ὥρα ὅπως νὰ ἀναχωρήσωσι, ὡς τοῦ εἶπεν ὅπως, «Σύντεκτε, τοῦτο ἀποῦ εἶδες, νὰ μὴ τὸ μαρτυρήσῃς, διότι τὰ εἰκοσὶ μου ὀνύχια εἰς τὰ παιδιὰ καὶ εἰς τὸν ἀπαυτὸν σου θὰ ἦναι κρεμασμένα». Καὶ αὐτὸς ὅμως δὲν ἔχασε καιρὸν, παρὰ ἔδωκεν τὴν εἰδῆσιν εἰς ἱερεῖς, καὶ εἰς ἐπιλοίπους ἀνθρώπους, καὶ ἐπήγασιν καὶ εὐρήκασάν τον εἰς τὸ μνημα, καὶ ἐγνωρίσασιν ὅροι ὅπως αὐτὸς εἶχε ὅρα τὰ κακὰ καμωμένα· διὰ τοῦτο ἐμαζέψασιν οἱ ἄνθρωποι ξύρα πορρά, καὶ τὸν ἐβάλασιν ἀπάνω, καὶ τὸν ἐκάψασιν· καὶ ὁ σύντεκνός του δὲν ἦτον εἰς τὸ εὐγορον, καὶ ὅταν ἦτον μεσοκαιωμένος ἐπρόβαλε καὶ αὐτὸς διὰ νὰ κάμῃ χάζι, καὶ ἐπέταξεν ὁ Καταχανᾶς, ὡς καθὼς μίαν ρουχάλα μὲ αἶμα, καὶ τοῦ ἔδωκεν εἰς τὸ πόδι του, καὶ ἐλύθηλεν ὡς νὰ ἦτον εἰς τὴν φωτιά ψημμένον· διὰ τοῦτο, ἐκοσκινήσασιν κατὸν ἄθον, καὶ εὐρήκασιν τὸ μικρὸ νυχάκι τοῦ Καταχανᾶ ἄκαγον, καὶ τὸ ἐκάψαν κατέκεῖνον» (99).

ὑπελείπετο ὑμῖν νὰ ὁμιλήσωμεν περὶ τῆς ἐκ τοῦ Ἀδου ἀνάδου τῶν ψυχῶν ἐπὶ πεντήκοντα μετὰ τὸ πάσχα ἡμέρας, καὶ περὶ τῆς δραπετεύσεως ἀνδρειωμένων ἐκ τῶν βασιλείων τοῦ Χάρωνος, περὶ οὗ πολλὰ δημοτικὰ ἄσματα διαλαμβάνουσιν. Ἀλλ' ἐπειδὴ μικρὰν μετὰ τῆς παρούσης πραγματείας ἔχουσι σχέσιν, παραλείπομεν τὴν τούτων ἐξέτασιν, καθ' ὅσον μάλιστα περὶ τῆς πρώτης· διελάβομεν βραχέα τινὰ ἄλλοτε ἐν τῇ Πανδώρα (100).

Τοιαῦται αἱ περὶ βρυκολάκων δοξασίαι τοῦ λαοῦ τῆς Ἑλλάδος. Αἱ πλείους τούτων, τῆς παιδείας διαδιδομένης, ἐξέλειπον, τινὲς δὲ εἰς ὀλίγα μόνον μέρη διατηροῦνται. Τὸ ἐπ' ἐμὲ λογίζομαι εὐτυχὲς διότι ἠδυνήθην νὰ διασώσω, πολλὰς τούτων, αἵτινες ὡς ἀρχόμενος εἶπον, δύνανται νὰ θεωρηθῶσι τεκμήρια πασιφανῆ τῆς καταγωγῆς τοῦ ἔθνους ἡμῶν. Εὐχομαι δὲ ὅπως ὁ ἡμέτερος Σύλλογος διὰ τῆς ἐπιτροπῆς, ἣν τινα πρὸς συλλογὴν Νεοελληνικῶν Ἀναλέκτων ἐξελέξατο, κατορθώσῃ νὰ πλουτίσῃ τὴν Νεοελληνικὴν φιλολογίαν διὰ δημοτικῶν προϊόντων ἀνεκδότων, καὶ παράσχῃ διὰ τῆς συλλογῆς τῶν διαφόρων τοῦ λαοῦ ἰδεῶν βοήθειαν οὐχὶ σμικρὰν εἰς τοὺς περὶ τὴν ἱστορίαν τοῦ ἔθνους ἡμῶν καταγινομένους.

Ν. Γ. ΠΟΛΙΤΗΣ.

ΛΟΥΔΟΒΙΚΟΣ ΑΡΙΟΣΤΟΣ,

(*Ἀνεγνώσθη κατὰ τὴν ΚΖ'. συνεδρίᾳ τοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου «Κοραῆ».*)

Ἡ Ἰταλία εἶχεν ἤδη γεννήσει δύο τῶν τεσσάρων αὐτῆς ποιητῶν, τὸν Δάντην (Dante) καὶ Πετράρχην (Petrarque), ὅποτε ὁ Λουδοβίκος Ἀριόστος ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον τὴν 8 Σεπτεμβρίου 1474, κατὰ τὸ αὐτὸ δηλαδὴ ἔτος καθ' ὃ καὶ ὁ Μιχαὴλ Ἀγγελος.

Ὁ Λουδοβίκος Ἀριόστος ἐγεννήθη εἰς Ῥήγιον, μικρὰν πόλιν τῆς ἐπαρχίας Μοδένης, ἥτις τότε ἐξήρτατο ἀπὸ τοὺς δούκας τῆς Φερράρας.

μῦθον τοῦτο ἐκ τοῦ Pashley παρέλαβον καὶ ὁ Neal (Θεοδώρα Φραντζῆ μεταφρ. Χ. Παρμενίδου σ. 21.) καὶ ὁ κ. Ἀντωνιάδης (Κρητικὴ σ. 120).

(100) Πανδώρα ΙΗ. σ.

(99) Pashley, Travels in Crete, t. II. p. — Τὸ παρα-

Ἡ οἰκογένειά του καταγομένη ἐκ τῆς Βωλονίας, κατέκει εἰς Φερράραν ἀπ' ἀρχᾶς τῆς 14 ἐκατονταετηρίδος, ὃ δὲ πατὴρ του ἀφωσιόμενος ἐπὶ πολὺ εἰς τὸν δοῦκα Ἡράκλειον τὸν Α'. διωρίσθη δικαστὴς τοῦ ἀνωτάτου δικαστηρίου τῆς πόλεως ταύτης.

Μετὰ τὰς λαμπρὰς ἐκδόσεις του εἰς τὸ γυμνάσιον τῆς Φερράρας, ὁ Ἀριόστος, ὢν πρωτότοκος δέκα τέκνων προωρίσθη εἰς τὴν ἐκμάθησιν τῶν νόμων. Ἀλλὰ, καθὼς καὶ ὁ Πετράρχης, οὕτω καὶ ὁ Ἀριόστος ἠσθάνθη ἀκαταμάχτητον ἀποστροφὴν εἰς τὴν ἐξήγησιν τοῦ Κώδικος, τῶν Διαταγμάτων καὶ τῶν Πανδεκτῶν, καὶ ἐναντίον τῆς θελήσεως τοῦ πατρὸς του, δὲν ἐβράδυνε νὰ ἐγκαταλίπη τὸ βαρὺ τοῦτο φορτίον, ὅπως ἐξ ὁλοκλήρου παραδοθῇ εἰς τὴν σπουδὴν τῆς Φιλολογίας.

Ἡ κλίσις αὕτη συνεφώνει μὲ τὸν πρὸς τὴν φύσιν ἔρωτά του, καὶ τὰ περὶ τὸ Σπολέτον δάση ἐτήρησαν τὴν ἀνάμνησιν τῶν συχνῶν αὐτοῦ περιπάτων καὶ μελετῶν. Τῷ ὄντι εἰς τὸ Σπολέτον ἤρχετο ὁ Ἀριόστος, ἀναζητῶν τὰ μαθήματα τοῦ περιφήμου Γρηγορίου, περιεχόμενα εἰς τὰς δύο πρώτας Φιλολογίας τὴν Ἑλληνικὴν καὶ τὴν Λατινικὴν. Ὁ Πλαῦτος καὶ ὁ Τερράντιος ἦσαν οἱ δύο αὐτοῦ εὐνοούμενοι συγγραφεῖς καὶ μελετῶν τοὺς δύο τούτους περιφήμους ποιητάς, συνέλαβε μετ' οὐ πολὺ τὴν ιδέαν νὰ συγγράψῃ τὰς δύο αὐτοῦ κωμωδίας *La Cas-saria* καὶ *I Suppositi*, ἃς ἐξέδωκε κατὰ τὴν αὐτὴν ἐποχὴν. Μικρὰ τινα ἐπιγράμματα, τερπνὰ ἁσμάτια, Ἑλληνικαί, Λατινικαί καὶ Ἰταλικαί ποιήσεις, ἔδιδον φήμην τινα εἰς τὸ ὄνομά του καὶ κατέστησαν αὐτὸν γνωστὸν εἰς τὸν Καρδινάλιον Ἰππόλυτον Δὲ Ἔστ, υἱὸν τοῦ δοῦκος Ἡρακλείου τοῦ Α'. ὅστις καὶ τὸν παρέλαβε μεθ' ἑαυτοῦ κατὰ τὸ 1503.

Ὁ Ἀριόστος ἐπιφορτιζόμενος ἀενάως ὑπὸ τοῦ Ἰππολύτου εἰς ποικίλας ἀποστολάς, παραπονεῖται εἰς μίαν τῶν σατυρῶν του, ὅτι ἀπὸ ποιητοῦ μετεβλήθη εἰς ταχυδρόμον. Παραπονεῖται ἐπίσης πολλάκις κατὰ τῆς φυλαργυρίας τοῦ δοῦκος Ἰππολύτου· ἀεὶ δὲ ὁ ἄρχων Ἰππόλυτος, λέγει ἐν ἐτέρᾳ τινι σατύρᾳ, πιστεύει ὅτι τὰ εἴκοσι πέντε τάλληρα, ἅτινα μετὰ δυσαρρεσκείας μοι δίδει κατὰ πᾶσαν τετραμηνίαν, τῷ ἐπιτρέπουσι νὰ μὲ κρατῇ εἰς τὴν δουλείαν, καὶ νὰ μὲ ὑποχρεοῖ, ὅτε μὲν νὰ ῥιγῶ, ὅτε δὲ νὰ ἰδρῶνω ἐκ τῆς ὑπηρεσίας του, ἐὰν ἐπιθυμῇ νὰ μὲ ἐκθέτῃ εἰς ἀτρέτους πόνους καὶ νὰ μοὶ ἐπιφέρῃ

τὸν θάνατον, ἤθελον μᾶλλον προτιμήσει νὰ ὑπομένω τὴν πενίαν, ἢ τὸ νὰ ᾔμαι δοῦλος· καὶ ἐὰν ἐνόμιζον ὅτι ἠδύνατο νὰ μὲ ἀγοράσῃ διὰ δώρων, ἤθελον τῷ ἀποδώσει αὐτὰ ἀνευ δισταγμοῦ, ὅπως ἀνακτήσω τὴν ἐλευθερίαν μου».

Ἀλλαχοῦ δὲ λέγει α' Ἀπολλων! Ποῦ εἶναι ἡ ἀνταμοιβή σου; Ὡ χορεία τῶν Μουσῶν, οὐδὲ ἓνα ὄβολον κἂν μοὶ ἐδώσατε ὅπως ἀγοράσω ἓνα μανδύαν!»

Ἐν τῷ μέσῳ τῶν ὑπὲρ τῶν ἀφελῶν τούτων παραπόνων ἀποκαλυπτομένων συμφορῶν, κατάρθωσε νὰ ἐπιχειρήσῃ καὶ φέρῃ εἰς πέρας, ἐν διαστήματι δέκα ἐτῶν, τὸ μέγα καὶ ἀθάνατον αὐτοῦ ἔργον α' Ὁρλάνδος ὁ Μανιώδης» (*Orlando Furioso*), οὗτινος ἡ πρώτη ἐκδοσις ἐδημοσιεύθη εἰς Φερράραν κατὰ τὸ 1516. Ἡ δυνάμει τις νὰ πιστεύσῃ ὅτι τὸ πόνημα τοῦτο, ἐν τῶν ἀριστουργημάτων τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος καὶ τὸ ὅποσον οἱ Φιλολογοὶ Ἰταλοὶ, ὡς ταιοῦτον ἔσπευσαν ἀμέσως νὰ κηρύξωσιν, ἤθελον εὖρει γενναίαν ὑποδοχὴν παρὰ τῷ Καρδινάλιῳ Ἰππολύτῳ καὶ ἤθελε καταστήσει τὸ βαλάντιόν του ἐλευθεριώτερον ἀπέναντι τοῦ εὐνοουμένου· ἀλλὰ πόσον τινὲς δὲν εἶναι ἐξ κατὰστασιν νὰ ἐκτιμῇσωσι ἀριστούργημα τι ἀνθρωπίνου νοός. Ὁ Καρδινάλιος, ἀντὶ νὰ ἐπαινέσῃ τὸν Ἀριόστον διὰ τὴν ποιητικὴν τέχνην τοῦ α' Ὁρλάνδου, ἐχλεύασεν αὐτὸν ἀπτείνας μάλιστα καὶ λέξεις τινὰς ἐγγικτικὰς κατὰ τοῦ Ἀριόστου.

Οἰαδὴποτε καὶ ἂν ἦτο, ἄλλως τε, ἡ κρίσις τοῦ Ἰππολύτου ἐπὶ τοῦ πονήματος τούτου, α' Ὁρλάνδος ὁ Μανιώδης» ἐκίνησε τὴν Ἰταλίαν εἰς ὑπερβολικὸν ἐνθουσιασμόν· ἐκχύχθη ὑπὸ τῶν συγχρόνων ἱστορικῶν ὡς τὸ λαμπρότερον καὶ τὸ ἐντελέστερον πόνημα τῆς ἱπποτικῆς ἐποποιίας καὶ ἡ γνώμη τῶν μεταγενεστέρων ἐπὶ ἤρξησεν ἔτι μᾶλλον τὸν θαυμασμόν τῆς Ἰταλίας, δι' ἐκεῖνον τῶν συγγραφέων της, ὅστις ἐναντίον τῆς ὑπεροχῆς τοῦ Δάντου, ἔμεινεν ὁ εὐνοούμενος αὐτῆς ποιητής.

Δὲν θὰ πειραθῶμεν ἐνταῦθα νὰ ἀναλύσωμεν ἢ νὰ συγκεφαλαιώσωμεν τὸν α' Ὁρλάνδον· μία τοιαύτη ἀπόπειρα εἶναι ἀδύνατος εἰς πόνημα ὅπερ ὡς τι Μωσαϊκὸν ἀπαρτίζεται ἐξ ὅλων τῶν τερπνοτέρων ἱπποτικῶν παραδόσεων. Οὐδαμοῦ ἐν τῷ ποιήματι ὑπάρχει ἀληθὴς ἀρμονία, εἰμὴ εἰς τοὺς χαρακτῆρας τῶν Ἡρώων. Κατὰ τοῦτο μόνον ὁ Ἀριόστος ἐσεβάσθη τοὺς κανόνας τῆς ποιητικῆς τέχνης τοῦ Ὁρατίου. Τὰ δρῶντα πρό-

σωπα τοῦ α'Ορλάνδου μένουσι μὲ τὸν ἴδιον αὐτῶν χαρακτῆρα.

Ἐπειδὴ λοιπὸν δὲν δυνάμεθα νὰ ἀναλύσωμεν τὸ ἐξαίσιον τοῦτο πόνημα τοῦ Ἀριόστου, ἔπεται ὅτι θὰ ἀποσιωπήσωμεν ὅπως μὴ ἐκτιμήσωμεν κατ' ἀξίαν καὶ τὴν μεγαλοφυΐαν τοῦ ποιητοῦ; Οὐχὶ βεβαίως.

Οὐδεὶς ἄλλος, ἀπέκτησε ἐξαισιοτέραν ἐφρευρετικὴν φαντασίαν, οὐδεὶς ἄλλος ἐτόλμησε νὰ συνδιάσῃ μετὰ τοσαύτης ὑποδείξεως τὸ ἐμβριθὲς καὶ τὸ εὐτράπελον, τὸ ἡμερόεν καὶ τὸ φοβερόν, τὸ μεγαλοπρεπὲς καὶ τὸ ἀφελές. Οὐδεὶς ἦτο πλέον ἐπαγωγὸς εἰς τὸ ἦθος του, οὐδεὶς πλέον ποικιλώτερος εἰς τὰς εἰκόνας του, οὐδεὶς πλουσιώτερος εἰς τὰς περιγραφάς του, οὐδεὶς πιστότερος εἰς τὴν ἀπεικόνισιν τῶν χαρακτήρων καὶ τῶν ἠθῶν, ἀληθέστερος, ἱλαρότερος καὶ ζωηρότερος.

Ἡ ἐκδοσις τοῦ α'Ορλάνδου δὲν ἐπλούτισε τὸ βιβλίον τοῦ Ἀριόστου. Γνωστὴ εἶναι ἡ μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τοῦ βιβλιοπώλου Ἰακώβου Γίλη τῆς Φερράρας συνωμολογηθεῖσα σύμβασις, καθ' ἣν ὁ πτωχὸς ποιητὴς ἀνεδέχετο νὰ τυπώσῃ τὸ ἔργον τοῦ ἰδίας δαπάναις.

Μετὰ τὴν σύμβασιν ταύτην ὁ Ἀριόστος παρεχώρησεν εἰς τὸν Ἰακώβον Γίλη ἑκατὸν ἀντίτυπα ἀντὶ 160 φράγκων καὶ ἀπῆτει παρ' αὐτοῦ νὰ μὴ πωληθῶσιν ἀνώτερον τῆς τιμῆς εἰς ἣν τῷ τὰ ἔδωκε εἰμὴ κατὰ δύο μόνον φράγκα. Ἀφ' ἐτέρου ὁ Καρδινάλιος Ἰππόλυτος ἐσφιγγεν ὅσον οἷόν τε τὰ ἀρτήματα τοῦ βαλαντίου του καὶ ὁ ποιητὴς εἰς τὴν ἀκμὴν τῶν μεμψιμοιριῶν του ἐδράξατο τῆς πρώτης εὐκαιρίας ἣτις τῷ παρουσιάσθη, ὅπως ἀπαλλαγῇ τοῦ ἀθλίου τούτου προστάτου του. Κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 1518 ἔτους, ὁ Ἰππόλυτος θέλων νὰ μεταβῇ εἰς Οὐγγαρίαν ἐνθα ἀπελάμβανε περισσότερα πρὸνόμια, παρεκάλεσε τὸν εὐνοούμενόν του νὰ τὸν συνωδεύσῃ. Ἀλλ' οὗτος ἀπεποιήθη δικαιο-λογούμενος ὅτι ἡ ὑγεία του εὕρισκετο εἰς κακὴν κατάστασιν, καὶ ὅτι δὲν ἠδύνατο νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν γραῖαν μητέρα του. Ὁ Ἰππόλυτος ἐμμανὲς διὰ τοῦτο γενόμενος διέρρηξε πάντα μετ' αὐτοῦ δεσμόν.

Ὁ Ἀριόστος εἰσῆλθεν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ βασιλεύοντος δουκὸς Ἀλφόνσου δὲ ἔστ' τοῦ ὁποίου καὶ κατέστη ὁ πρῶτος εὐνοούμενος· ἀλλὰ καὶ οὗτος δὲν ἐδείχθη πλέον γενναιοπρεπὲς πρὸς αὐτὸν ὅσον ὁ ἀδελφὸς του Καρδινάλιος Ἰππόλυτος. «Ἐλθετε εἰς βοήθειάν μου, λέ-

γει ὁ Ἀριόστος ἐν μιᾷ τῶν σατυρῶν του, ἢ τοῦλάχιστον μὴ ἀγανακτῆτε ἐὰν ἀπειθύνομαι ἄλλοσε ἵνα ζητήσω τὴν ἀναγκαίαν πρὸς συντήρησίν μου τροφήν.»

Ἐνεκα τῆς προσκλήσεως ταύτης ἀναμφιβόλως ὁ δοῦξ Ἀλφόνσος ἔλαβε τὴν παράδοξον ιδέαν νὰ ὀνομάσῃ τὸν Ἀριόστον διοικητὴν τῆς Γουρφανάνας (Gurfanana) (1), ἔρμαιον τῶν ἐμφυλίων πολέμων καὶ στασιαστικῶν σπαραγμῶν. Ἐν διαστήματι τριῶν ἐτῶν ὁ νέος διοικητὴς κατώρθωσε νὰ καθάρισῃ τὸν τόπον ἐκ τῶν λυμαινομένων αὐτῶν ληστῶν καὶ νὰ ἐπαναφέρῃ τὰ πνεύματα εἰς ὑποταγὴν. Ὁ τοσοῦτον εἰς τὰς ποιήσεις του πολεμικὸς, ἀλλ' ὀλίγον κατὰ τὰς διαθέσεις, ἐξεπλάγη καθ' ὑπερβολὴν βλέπων ἑαυτὸν εἰσερχόμενον εἰς Φερράραν νικητὴν τῶν ληστῶν, ὡς ἤθελε πράξει τις ἐκ τῶν ἱπποτῶν τοῦ δράματός του.

Ἡ πεδιάς αὕτη τῆς Γουρφανάνας ἐγένετο πρὸ πάντων ἐνδοξος εἰς τὸν βίον τοῦ Ἀριόστου, ἔνεκα συμβάντος τινος τοῦ ὁποίου ἤρως ὑπῆρξεν ὁ ἀρχηγὸς ληστρικῆς τινος συμμορίας Πασσιόνης, καὶ τὸ ὅποιον ὁ Γαρόφαλο (Garofalo) (2) διηγεῖται ὡς ἐξῆς· «ὁ διοικητὴς τῆς Γουρφανάνας Λουδοβίκος Ἀριόστος ἐπὶ κεφαλῆς ὕλης τινος ἱππικοῦ, συνήντησεν ἐπὶ τοῦ χείλους στενῆς τινος χαράδρας ἕνα τῶν ἐπαναστατῶν ὀνομαζόμενον Πασσιόνην, τὸν ὁποῖον ἐκάλουν ληστήν ἢ τοῦλάχιστον κακοῦργον. Ὁ Πασσιόνης εἶχεν ὀλίγους μόνον ὁπαδοὺς, ἀλλ' ἦτο ἀνὴρ εὐφυὲς καὶ πανούργος. Γνωρίσας ὁ Πασσιόνης τὸν διοικητὴν προχωρεῖ ἀσκεπὴς καὶ ἀπαγγέλλει σοβαρῶς δύο τῶν ἱλαρότερων στροφῶν τοῦ α'Ορλάνδου. Ὁ Ἀριόστος μειδιᾷ, αἰσθάνεται τι ἐν ἐχυτῷ ὅπερ τῷ ἀπαγορεύει νὰ προσηνεχθῇ ὡς διοικητὴς, καὶ ὁ ληστὴς διαφεύγει οὕτω καὶ σώζεται τῆς ἀγχόνης, ὡς κολακεύσας τὴν κενοδοξίαν τοῦ ποιητοῦ.»

Ἐπιστρέψας εἰς Φερράραν, ὁ Ἀριόστος, ἀνήγειρεν αὐτόσε, ἐκ τῶν ὀλίγων χρημάτων ἅτινα εἶχεν οἰκονομήσει ἐκ τοῦ ὑπουργήματός του, μικρὰν οἰκίαν ἐπὶ τῆς θύρας τῆς ὁποίας ἐχάραξε τὸ ἐξῆς δίστιχον:

«Οἰκία μικρά, κατάλληλος δὲ ἐμὲ, φιλόξερος πρὸς πάντας, ἀντιγεγθεῖσα δὲ τῶν χρημάτων μου.»

(1) Μικρὰ τις ἐπαρχία τῶν Ἀπεννίνων.

(2) Ὁ πρῶτος ἱστορικὸς ὅστις ἔγραψε τὸν βίον τοῦ Λουδοβίκου Ἀριόστου.

Κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον, ἐνῶ αἱ θεατρικαὶ πρᾶστασεις διαδέχοντο ἀλλήλας ἐν τῇ Αὐλῇ, ὁ Ἀριόστος ἐστιχοῦργησε τὰς δύο πρώτας αὐτοῦ κωμωδίας, αἵτινες κατ' ἀρχὰς εἶχον γραφεῖ εἰς τὸ πεζόν. Συνέθεσε καὶ ἕτερα δύο δράματα ἐπίσης θαυμάσια ἢ «*Lena*» καὶ ἢ «*Negromante*». Ἀφῆκε δύο Λατινικὰ ποιήματα, ἐπτὰ σατύρας, δύο ἐλεγεία, πληθὺν λυρικῶν ἀσμάτων, κ.τ.λ. Ἀπαντα ταῦτα μικρὰ ἀριστουργήματα χάριτος καὶ στιχοιουργίας, χαρίεντα, ἐν οἷς ἐψάλλε τὴν οἰκιακὴν εἰρήνην, τὴν ἐλαφρὰν Φιλοσοφίαν καὶ τὰς οἰκογενειακὰς ἡδονάς.

Ὁ Ἀριόστος δὲν ἔπαυσε μέχρι τέλους τῆς ζωῆς του ἐπιδιορθῶνων καὶ τελειοποιῶν τὸν «*Ορλάνδον*» οὔτινος καὶ δευτέραν ἐκδοσιν ἐποιήσατο κατὰ τὸ 1525 καὶ τρίτην κατὰ τὸ 1532.

Μετ' οὐ πολὺ προσεβλήθη ὑπὸ φλυκταίνης, μετὰ ὀκτὼ μηνῶν ὀδύνας ἀπεβίωσε τὴν 8 Ἰουνίου 1533 κατὰ τὸ 58 ἔτος τῆς ἡλικίας του, ἀφήσας τὸ ὄνομά του ἀθάνατον, ὅπως καταταχθῇ εἰς τὴν χορείαν τῶν ἐνδόξων ποιητῶν.

Ὁ ἐνδοξὸς ποιητὴς συνήνου εἰς τὰ σωματικὰ προτερήματά του ἡδὺ χαρακτήρα, τρόπους εὐγενεῖς καὶ λίαν εὐπροσήγορον πνεῦμα. Ὁ Λουδοβίκος Ἀριόστος πρὶν ἢ συζευχθῇ κρυφίως τὴν χήραν Ἀλεσσάνδραν Βενουκκίου (*Alessandra Benucci*) εἶχε δύο τέκνα ἐξ ἑτέρας γυναικὸς ἅτινα ἐνομιμοποίησε. Περὶ τῆς γυναικὸς του Ἀλεσσάνδρας βεβαίως ὁμιλεῖ, ὅτε γράφων ἀπὸ τὴν εἰς Γουφερνάναν διοίκησιν του πρὸς τὸν ἐξάδελφόν του Μαλαγούζην, ὅστις τὸν ἐπέπληττε διὰ τὴν σιωπὴν του, τῷ λέγει· ἀμὴ ἐκπλήττεσαι ποσῶς, θαύμασον μόνον πῶς δὲν ἀπέθανον ἐκ τῆς ἀγανακτήσεώς μου, εὕρισκόμενος εἰς τοιαύτην ἀπόστασιν ἀπὸ τοῦ ἀντικειμένου ὃ μόνον κατέχει τὴν καρδίαν μου καὶ βλέπων χωρίζοντα ἡμᾶς χιόνας, ποταμούς καὶ θάλασσαν.»

Πρέπει ἐν τούτοις νὰ ὁμολογήσωμεν, ἵνα εἴπωμεν τὴν ἀλήθειαν, ὅτι εἰς τὰς Λατινικὰς καὶ Ἰταλικὰς ποιήσεις διὰ τῶν ιδεῶν του ἐκθειάζεται πολλὰς κυρίας, οἷον τὴν Λυδίαν, Εὐλαλίαν, Φερνέκην κτλ. ὁ ἱστορικὸς Γαρόφαλο ἐπιπροσθέτει εἰς ταῦτα· «ἦτο πολὺ ἐπιρρεπὴς ἐκ φύσεως νὰ ἐρωτευθῇ πᾶν ἄτομον, ὅπερ τῷ ἤρесе, πράγμα τὸ ὁποῖον βεβαίως δὲν δυσκολεῖται τις νὰ πιστεύσῃ, ὅταν γνωρίζῃ τὰς ποιήσεις τοῦ Ἀριόστου.» Ἀλλ' ὁ σεμνὸς ἱστορικὸς προσθέτει ἔτι καὶ τὰ ἐξῆς· αὐτῷ ἤρξε πολὺ ἐπιφυλακτικὸς εἰς

τοὺς ἐρωτάς του καὶ ἡ φροντίς του διὰ τὰς ἐρωμένας του ἐξισούτο πρὸς τὴν μετριοφροσύνην του.»

Γ. Ν. ΠΙΛΑΒΙΟΣ.

Εἰς Ἀντερᾶσθης.

ΔΙΗΓΗΜΑ.

Α'.

Ὁ δικηγόρος Ῥέδων, καθήμενος ἐν εὐρείᾳ πρασίῃ καὶ ὁλως κεκονιαμένη ἔδρᾳ ἀνεδίφει προσεκτικῶς τὰ ἐγγράφα φακέλου δικογραφίας, ὅτε ἡ θύρα τοῦ σπουδαστηρίου του, ὡσθεῖσα μετὰ σφοδρότητος, ἀφῆκε τὴν διάβασιν πρὸς τὸν ζωηρότερον ὅλων τῶν τοῦ συρμοῦ νέων τοῦ Κρενόβλου.

— Καλημέρα Εὐγένιε, εἶπεν ὁ νέηλος, καθήσας ἐπὶ τινος ἔδρας, ὡς εἰς εἰσῆρχετο εἰς δωμάτιον χορευτρίας· ἡ γραῖα Σερτρύδη δὲν ἤθελε νὰ με ἀφήσῃ νὰ ὑπερβῶ τὸν οὐδὸν, ἀλλὰ, μὰ τὴν πίστιν μου, παρεβίασα τὴν ὡς πρὸς τὴν εἰσοδὸν δοθεῖσαν ἀπαγόρευσιν.

Δικηγόρος ταραττόμενος ἐν ταῖς ἐργασίαις του δὲν εἶναι πάντοτε ἐράσμιος, ὅταν μάλιστα ὁ διακόπτων ᾖ ἢναι ἐκ τῶν καλλιτέρων του φίλων· οὕτως ὁ Ῥέδων ἀπεκρίθη μετὰ χειρονομίας οὐχὶ ἀμφιβόλου δυσθυμίας.

— Τοῦθ' ὅπερ ἔπραξας δὲν εἶναι καλλίτερον.

— ὦ! ὦ! σὲ ταραττώ, δὲν εἶναι ἀληθές;

— Τὸ ἐμάντευσας Ἐχω δίκην εἰς τὸ δικαστήριον σήμερον καὶ δὲν ἔχω καιρὸν πρὸς ἀπώλειαν.

— Αἶ καλὰ! εἶναι τὸ αὐτὸ, μένω Μένω, ἐπανελάθεν ὁ ἐπίμονος ξένος, καὶ θὰ με συγχωρήσῃς, εἰμὶ βέβαιος, ὅταν μάθῃς τὸ αἷτιον, ὅπερ με φέρει. Φίλε μου, ἐξηκολούθησε, πλησιάσας τὴν ἔδραν του πρὸς τὸ γραφεῖον τοῦ δικηγόρου, ἔρχομαι ἵνα σοὶ προβάλω ὑπόθεσιν ἐπικερδῆ, ὑπόθεσιν χρυσίου ἐνὶ λόγῳ.

— Ὑπόθεσιν χρυσίου! ὑπέλαβεν ὁ δικηγόρος ἀνοίγων τοὺς ὀφθαλμούς.

— Οὐδὲν σπουδαιότερον. Πρόκειται νὰ κερδήσῃς τριακοσίας χιλιάδας φράγκων.

— Δὲν εἶναι στιγμὴ ἀστεϊσμῶν, ἀνέκραξεν ὁ Εὐγένιος, ἀναλαμβάνων τὸν τῆς δικογραφίας